

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

#MİLLİ
TEKNOLOJİ
HAMLESİ

DAKA
DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

T.C. DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

2018 YILI YATIRIM ALTYAPISININ
GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ
ALTYAPI MALİ DESTEK PROGRAMI
KÖAP/04
ETKİ ANALİZİ RAPORU

/TC_DAKA

/TCDAKA

/TCDAKA

/TCDAKA

www.daka.org.tr

İÇİNDEKİLER TABLOSU

KISALTMALAR	2
TABLolar LİSTESİ	3
ŞEKİLLER LİSTESİ	4
YÖNETİCİ ÖZETİ	5
1- GİRİŞ	6
2- PROGRAM HAKKINDA BİLGİLER	7
2.1. Program Tanım ve Kapsamı	7
2.2. Programın Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri	8
2.3. Programın Sonuçları	9
2.4. Bütçe Gerçekleşmeleri	10
2.5. Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistikî Bilgiler	11
3- PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ	13
3.1. Değerlendirmede Kullanılan Yöntem	13
3.2. Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi	14
3.3. Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi	16
3.3.1. İlgililik	16
3.3.2. Etkinlik	19
3.3.3. Etkililik	21
3.3.4. Etki	26
3.3.5. Sürdürülebilirlik	27
3.3.6. Destek Geri Bildirimi	30
4- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	33
EKLER	34
EK 1. ANKETE KATILAN YARARLANICI VE PROJELERİ	34
EK 2. ANKET FORMU	35

KISALTMALAR

AR-GE: Araştırma Geliştirme

DAKA: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı

DK: Değerlendirme Komitesi

OSB: Organize Sanayi Bölgesi

KAYS: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi

KSS: Küçük Sanayi Sitesi

KÖAP04: 2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1 Program Bütçe ve Başvuru Bilgileri	8
Tablo 2 Program Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri.....	8
Tablo 3 Toplam Bütçe Gerçekleşmesi	11
Tablo 4 Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri.....	15
Tablo 5 Değerlendirme Kriterleri Tablosu.....	16
Tablo 6 Ajans 2014-2023 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik	18
Tablo 7 Program ve Proje Etkinliği.....	20
Tablo 8 Proje Bazlı Etkililik.....	22
Tablo 9 2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı (KÖAP04) Başvuru Rehberi Proje Değerlendirme Tablosunda Sürdürülebilirlik	27
Tablo 10 Ankete Katılan Yararlanıcı ve Projeleri.....	34

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 İllere Göre Tamamlanan Proje Sayıları	12
Şekil 2 İllere Göre Hibe Tutarları	12
Şekil 3 Destek Yararlanıcılarının Ana Faaliyet Alanları	13
Şekil 4 Mali Destek Programı Başvuru Nedenleri	24
Şekil 5 Hibe Katkısı Olmadan Projenin Gerçekleştirilmesi	25
Şekil 6 Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi.....	26
Şekil 7 Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Halen Aktif Olarak Kullanılma Durumu.....	28
Şekil 8 Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar	29
Şekil 9 Projeden Elde Edilen Deneyim	29
Şekil 10 Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri	30
Şekil 11 Yatırımın Bölge İçin Önemi	31
Şekil 12 Desteği Bulan Yararlanıcı Sayısı	31
Şekil 13 Destek Yararlanıcılarının Proje Uygulama Sürecine İlişkin Görüşleri.....	32

YÖNETİCİ ÖZETİ

Altyapı, herhangi bir ülkenin ekonomik gelişimi açısından kritik bir öneme sahiptir. Temel olarak, altyapı yatırımları, kamu tarafından sağlanan ve mal ile hizmetler arasında fiziksel bir bağlantı kuran unsurlardır. Bu yatırımlar genellikle yüksek maliyetli olmalarına rağmen, doğrudan üretim ve tüketimi etkileyen temel yapılar olarak kabul edilir. Ayrıca, altyapı yatırımları, üst yapı yatırımlarını tamamlama işlevi görerek ekonomik döngüyü destekler.

Altyapının geliştirilmesi, çeşitli alanlarda çevresel faydalar sağlar. Örneğin, yollar, havaalanları, su temini, kanalizasyon ve iletişim imkânları gibi altyapı unsurları çevresel iyileşmeye katkıda bulunur. Bu iyileşme, üretim ve hizmet sektörleri gibi diğer alanları da olumlu şekilde etkiler. Altyapının önemi sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal boyutta da büyüktür. Hastaneler, okullar, ulaşım ağları, enerji hizmetleri ve telekomünikasyon gibi unsurlar, bir ülkenin toplumsal altyapısını oluşturur. Bu unsurlar genellikle kamu sermayesi ile inşa edilir ve toplumun genel erişimine açıktır.

Tamamlanmış bir altyapı, bölgede sanayi yatırımlarını artırır. Örneğin, bir üretim tesisi kurulduğunda, tesise erişimi sağlayacak yolların, enerji, su, kanalizasyon ve iletişim gibi altyapı imkânlarının hazır olması gerekir. Bu temel unsurların eksikliği durumunda, yapılan yatırımların başarılı olma olasılığı düşer.

Sonuç olarak, altyapı ile ekonomik kalkınma arasında güçlü bir bağlantı bulunmaktadır. İyi bir altyapı, ekonomik büyümeyi teşvik ederken çevresel sürdürülebilirliği artırır ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlar. Bu nedenle, bir bölgenin veya ülkenin altyapısını geliştirmek, uzun vadeli ekonomik başarı için temel bir adımdır.

1- GİRİŞ

2018 yılında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), TRB2 Bölgesi'nin yatırım altyapısını güçlendirmeyi hedefleyen bir girişim olarak, "2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı" (KÖAP04) ilan etmiştir. Bu rapor, söz konusu programın sonrasında yapılan bir değerlendirme sunmaktadır ve üç ana bölümden oluşmaktadır.

İlk bölümde, program hakkında tanımlamalar ve önemli ayrıntılar sunulmaktadır. Programın amacı, öncelikleri ve performans göstergeleri bu bölümde açıklanmaktadır.

Programın sonuçlarına odaklanılan ikinci bölümde, kullanılan yöntemler, hedeflere ulaşma derecesi ve ilgili kavramlar olan etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik üzerinde durulmaktadır. Programın bu faktörler açısından nasıl değerlendirildiği ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır.

Son olarak, "Sonuç ve Değerlendirme" başlığı altında, programın uygulanmasının ardından çıkarılan sonuçlara ve yapılan değerlendirmelere yer verilmektedir. Programın başarıları ve iyileştirilmesi gereken alanlar bu bölümde ele alınmaktadır.

2- PROGRAM HAKKINDA BİLGİLER

2.1. Program Tanım ve Kapsamı

2018 yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından yürütülmüştür. Bu programın temelleri, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın 2017 Yılı Çalışma Programı ile Ajans uzmanlarının il ve ilçe merkezlerinde yaptığı saha çalışmalarının sonuçlarına dayanmaktadır. Ayrıca, 2014-2023 Bölge Planı'nın belirlediği hedefler ve öncelikler de bu programın oluşturulmasında dikkate alınmıştır.

2014-2023 Bölge Planı içinde yer alan Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın vizyonu, TRB2 Bölgesi'nin hedeflerini yansıtmaktadır. Bu vizyon, 2023 yılında TRB2 Bölgesi'nin beşeri sermayesini geliştirmiş, ekonomide yapısal dönüşümü ve büyümeyi sağlamış, sosyal refahtan herkesin adil bir şekilde faydalandığı, doğal ve kültürel mirası koruyarak kullanan, yüksek yaşam kalitesine sahip, jeo-ekonomik konumu ile çevresine etki edebilen, güvenle yaşanan bir bölge olma hedefini taşımaktadır.

Bu vizyon doğrultusunda, "Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme", "Yaşanabilir Mekânlar" ve "Güçlü Toplum" olmak üzere üç gelişme eksenini belirlenmiştir.

Bu Mali Destek Programı'nda Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme ve Yaşanabilir Mekanlar Gelişme Eksenleri altında yer alan hedef ve stratejilerin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Program kapsamında Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme gelişme eksenini, İmalat Sanayinde Rekabetçiliğin Artırılması hedefi doğrultusunda, "Ortak kullanım alanlarının üretim ihtiyaçlarını ve yatırım taleplerini karşılayacak düzeye getirilmesi", Enerji Potansiyelinin Etkin Biçimde Kullanılması hedefi doğrultusunda, "Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanılması", Dış Ticaretin Geliştirilmesi hedefi doğrultusunda, "İhracata Yönelik İmalatın Geliştirilmesi" stratejileri programın dayanağını oluşturmuştur. Bununla birlikte

Yaşanabilir Mekanlar gelişme eksenini başlığı altında yer alan Sürdürülebilir Çevre Yönetiminin Sağlanması hedefi doğrultusunda, "Sürdürülebilir Atık Yönetiminin Sağlanması" stratejisi, program kurgusu içerisinde yer almıştır.

2018 yılında başlatılan "Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı'nın toplam bütçesi 10.000.000 TL olarak belirlenmiş ve TRB2 Bölgesi'nin kalkınma hedeflerine katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Tablo 1 Program Bütçe ve Başvuru Bilgileri

Bütçe	10.000.000,00 ₺
Destek Miktarı	Asgari Tutar: 500.000,00 ₺ Azami Tutar: 3.750.000,00.₺
Destek Oranı	Asgari: %25 Azami: %75
Süre	24 ay
Uygun Başvuru Sahipleri ve Proje Ortakları	➤ Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri ➤ Küçük Sanayi Siteleri ➤ İl Özel İdareleri ➤ Belediyeler ➤ Yatırım Koordinasyon Başkanlıkları

2.2. Programın Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Tablo 2 Program Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Genel Amaç	TRB2 bölgesinde mevcut Organize Sanayi Bölgelerinin temel altyapı (elektrik, su, kanalizasyon, doğalgaz, arıtma tesisi, yol vb.) eksikliklerinin giderilmesi, imalat sektörlerinin faaliyet gösterdiği bu ortak alanların teknik, fiziki, sosyal ve idari altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve Bölgenin rekabet gücünün artırılması
Program Öncelikleri	Öncelik 1: Atık depolama ve arıtma tesislerinin geliştirilmesi Öncelik 2: Yenilenebilir enerji uygulama altyapısının iyileştirilmesi Öncelik 3: Çevre düzenleme, sosyal/idari altyapı ve donatıların iyileştirilmesi Öncelik 4: Geri kazanım, geri dönüşüm, yeniden kullanıma olanak verecek ortak sistemlerin geliştirilmesi

	Öncelik 5: Ortak kullanıma hizmet edecek laboratuvar, atölye, tesis, donatı vb. altyapıların oluşturulması, güçlendirilmesi ve modernizasyonu
Performans Göstergeleri	➤ Doğrudan Faydalanan Kisi Sayısı ➤ Sektörel İhtisas Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı ➤ Organize Sanayi Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı ➤ Küçük Sanayi Sitelerine Yapılan Yatırım Tutarı ➤ Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı ➤ Engellenen katı (tıbbi atık, tehlikeli atık, ambalaj atığı vb.) atık miktarı ➤ Enerji verimliliği teknolojileri ile ilgili yatırım tutarı ➤ Yenilenebilir enerji kaynaklarıyla üretilen elektrik enerjisi ile azaltılan CO² miktarı ➤ Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı ➤ Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama

2.3. Programın Sonuçları

Program kapsamında 5 proje tamamlanmıştır. Tamamlanan projelerin tamamı organize sanayi bölgeleri (3 proje) ve küçük sanayi sitelerinde (2 proje) uygulanmıştır. İlgili projelerin çıktıları şunlardır:

- 1) Van Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü – Van OSB Yol Altyapısının Güçlendirilmesi ve Sıcak Asfalt ile Yenileme Projesi:** Proje kapsamında Van Organize Sanayi Bölgesi'nin altyapısının iyileştirilmesi ve yatırımlara uygun hale getirilmesi amacıyla 3.4 km'lik yol sıcak asfalt kaplama yapılarak yenilenmiştir.
- 2) Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü – Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Yatırım Altyapısının Geliştirilmesi Projesi:** Proje kapsamında Bitlis Organize Sanayi Bölgesi'nde altyapının uygun hale getirilip, yatırım ortamının iyileştirilmesi amacıyla, idari bina, OSB ihata duvarı ve giriş takı yapımı ve idari bina çevre düzenlemesi gerçekleştirilmiştir.

- 3) **Muş Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü - Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi:** Proje kapsamında Muş Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü'nün kullanımı amacıyla idari bina yapımı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 500 mt'lik ihata duvarı, yol onarım işi, elektrik direği ve aydınlatma, paket atık su arıtma tesisi tamamlanmıştır.
- 4) **Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi – Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Altyapı Modernizasyon Projesi:** Proje kapsamında Şemdinli KSS'ye içme ve kullanma suyu sondajı gerçekleştirilmiş, içme suyu deposu inşası, istinat duvarı ve paket atık su arıtma tesisi kazandırılmıştır.
- 5) **S.S Bulanık İki Nolu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi – Bulanık Sanayi Sitesi Altyapı Oluşturma Sosyal ve Ortak Kullanım Alanları Geliştirme Projesi:** Proje kapsamında küçük sanayi sitesine idari bina kazandırılmış, binanın çevre düzenlemesi ve ağaçlandırması tamamlanmıştır.

2.4. Bütçe Gerçekleşmeleri

2018 yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı'nda sözleşmeye bağlanan 5 projede toplam Ajans desteği 10.000.000,00 ₺ olmuştur. Bu 5 projede yararlanıcı kurumlar tarafından taahhüt edilen toplam eş finansman tutarı 4.327.616,83 ₺, toplam proje bütçeleri 14.327.616,83 ₺ olmuştur.

Program sonunda tamamlanan 5 projede toplam Ajans katkısı 9.811.433,18 ₺ ile % 98,11 oranında, eş finansman ise 2.991.510,75 ₺ ile % 69,12 oranında, toplam proje bütçelerinde ise 12.802.943,93 ₺ ile % 89,35 oranında bütçe gerçekleşmesi vuku bulmuştur.

Tablo 3 Toplam Bütçe Gerçekleşmesi

Duyurulan Program Bütçesi	10.000.000,00 ₺
Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı (a)	10.000.000,00 ₺
Toplam Eş Finansman Tutarı (b)	4.327.616,83 ₺
Eş Finansman Dahil Toplam Tutar (a + b)	14.327.616,83 ₺
Toplam Gerçekleşen	
	Gerçekleşme Yüzdesi
Ajans Katkısı	9.811.433,18 ₺ 98,11
Eş Finansman	2.991.510,75 ₺ 69,12
Toplam	12.802.943,93 ₺ 89,35

Projelerin başlangıcında belirlenen toplam proje bütçeleri, ajans destekleri ve eş finansman tutarları ile projelerin tamamlanmasının ardından ortaya çıkan rakamlar incelendiğinde, yararlanıcılar tarafından taahhüt edilen eş finansmanın %31,88'inin projelere aktarılmadığı görülmektedir.

Bu durumu ortaya çıkaran en önemli sebep, Van Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü ile yürütülen projeden kaynaklanmıştır. İlgili projede, proje başlangıcında proje ortağı olarak yer alan ve proje eş finansmanı karşılamayı taahhüt eden Van Büyükşehir Belediyesi'nin eş finansmanın bir bölümünü (822.912,73 ₺) aktarmasının ardından, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na göre Organize Sanayi Bölgeleri'nin yetki alanı dışında olması nedeniyle, 15.02.2019 karar tarihli meclis kararıyla projedeki taahhüdünü yerine getiremeyeceğini belirtmiştir. Bu nedenle bu projede destek yararlanıcısı tarafından taahhüt edilen eş finansmanın yalnızca %39,25'i gerçekleşmiştir.

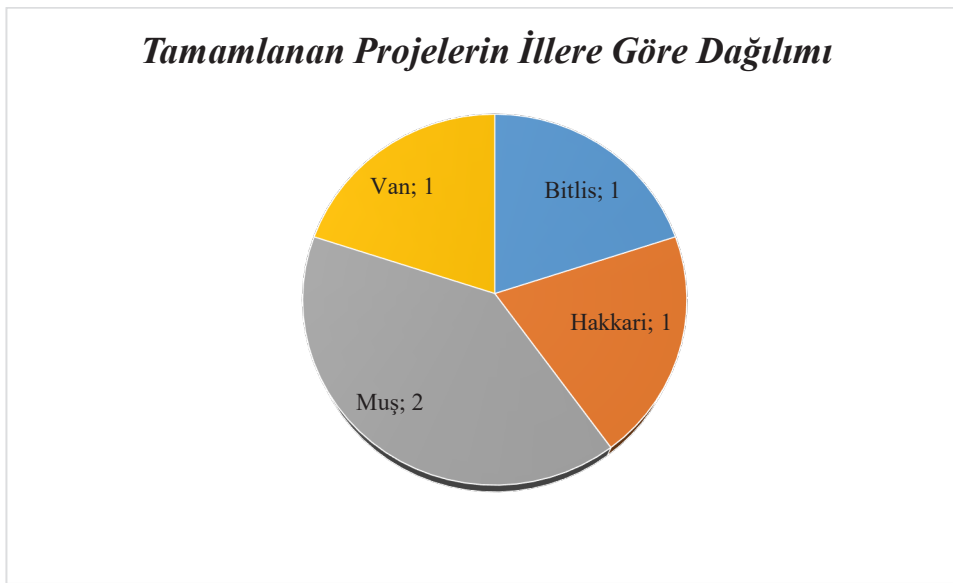
Bununla birlikte, Muş OSB Müdürlüğü ve Şemdinli KSS ile yürütülen projelerde de, projenin kabul edilen uygun maliyeti toplam projeden daha düşük olduğundan destek yararlanıcılarının eş finansman ödemelerinin gerçekleşme oranlarında eksiklik ortaya çıkmıştır. Muş OSB Müdürlüğü taahhüt ettiği eş finansman tutarının %9,255'ini, Şemdinli KSS Başkanlığı ise %2,33'ünü gerçekleştirmemiştir.

2.5. Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistikî Bilgiler

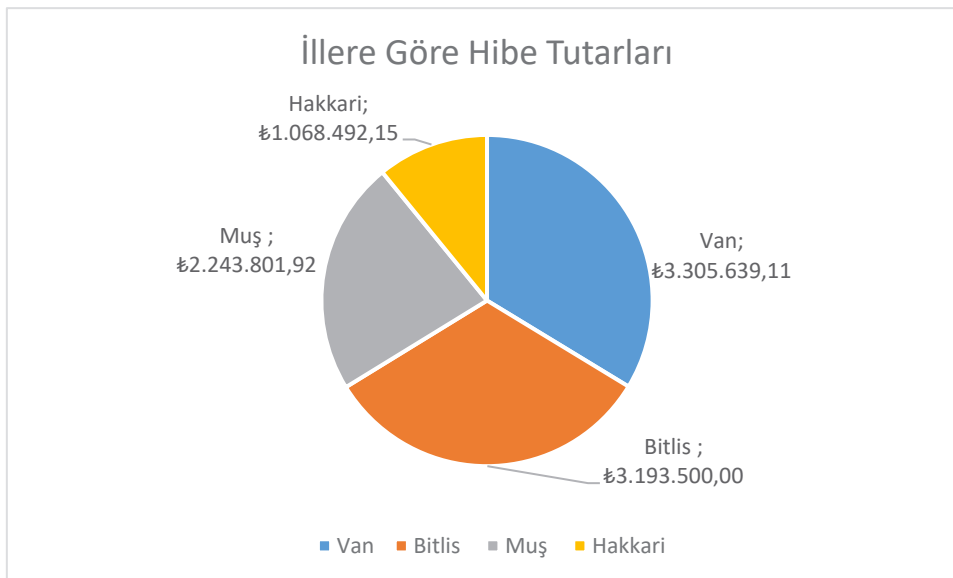
Program kapsamında 13 proje başvurusu yapılmış olup bu projelerden 3'ü ön inceleme aşamasında elenmiş, 10 proje değerlendirmeye alınmıştır. Başvuruların 3'ü DK

değerlendirmesinde başarısız bulunmuş, değerlendirme sürecinin sonucunda 5 asil, 2 yedek olmak üzere 7 proje başarılı bulunarak yönetim kuruluna sunulmuştur.

Toplamda 5 destek yararlanıcısı sözleşmeye davet edilmiş ve bu projelerin tamamı ile sözleşme imzalanmıştır. Program kapsamında desteklenen 5 projenin tamamı, başarılı tamamlanmıştır. Program sonunda 5 proje tamamlanmış olup bu projelerin illere göre dağılımı ve destek tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Şekil 1 İllere Göre Tamamlanan Proje Sayıları

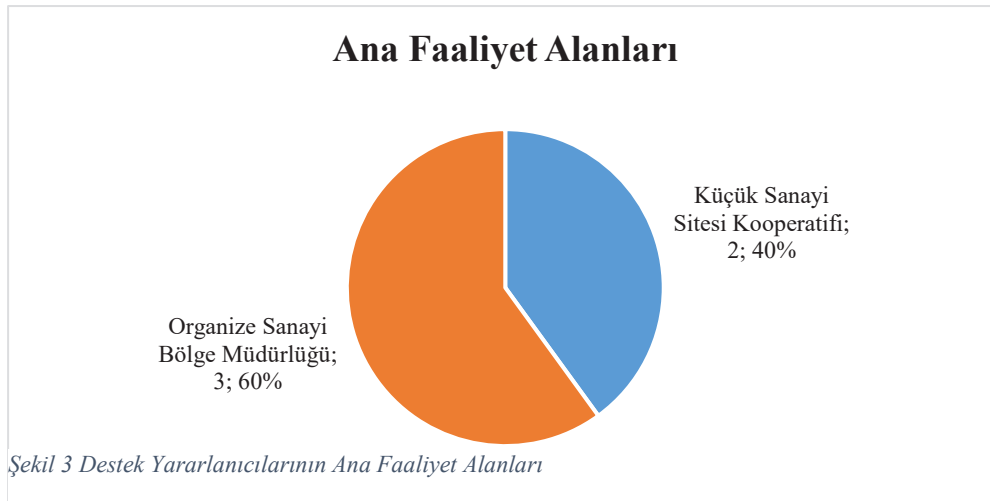

Şekil 2 İllere Göre Hibe Tutarları

Tamamlanan projelerin illere ve hibe tutarlarına göre dağılımı incelendiğinde, 5 projenin 2'sinin Muş ilinde hayata geçirildiği, diğer 3 ilin tamamına birer projenin kazandırıldığı görülmektedir. Hibe tutarlarına bakıldığında ise, toplam Ajans desteğinden en yüksek payı 3.305.639,11 ₺ (%33,69) ile Van ilinin aldığı görülmektedir. Van'ı, 3.193.500,00 ₺ (% 32,55) ile Bitlis, 2.243.801,92 ₺ (%22,87) ile Muş ve 1.068.492,15 ₺ (%10,89) ile Hakkâri ili takip etmiştir.

Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanı

Program kapsamında destek almaya hak kazanan 5 proje, destek yararlanıcılarına göre analiz edildiğinde, bu projelerin 3'ünün organize sanayi bölgesi müdürlükleri, (%60) geri alan 2'sinin küçük sanayi sitesi kooperatifleri (%40) tarafından yürütüldüğü görülmektedir.

3- PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Değerlendirmede Kullanılan Yöntem

2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı'nın (KÖAP04) etkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini tamamlayan yararlanıcılar ile anketler yapılmıştır. Anket formu programın tasarlanmasında görev alan ve projelerin izleme sürecini yürüten Ajans uzmanları tarafından proje sürecinde tutulan izleme formları, yararlanıcı beyan formları, ara-nihai rapor, proje ve program kapanış raporları da tekrar gözden geçirildikten sonra hazırlanmıştır. İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından

proje yararlanıcıları ile iletişime geçilerek anket yapılacağı belirtilmiş, anket formları resmi yazı ve e-posta aracılığıyla kendilerine iletilmiştir. 21.06.2023-25.10.2023 tarihleri arasında anketler doldurulmuş olup veri kontrolü ve girişleri, Excel programı yardımı ile analiz edilmiş ve sonrasında da rapor haline getirilmiştir.

3.2. Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi

Program kapsamında “*TRB2 bölgesinde mevcut Organize Sanayi Bölgelerinin temel altyapı elektrik, su, kanalizasyon, doğalgaz, arıtma tesisi, yol vb. eksikliklerinin giderilmesi, imalat sektörlerinin faaliyet gösterdiği bu ortak alanların teknik, fiziki, sosyal ve idari altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve Bölgenin rekabet gücünün artırılması*” hedeflenmiştir.

Programa başvurarak destek almaya hak kazanan projelerin performans göstergeleri incelendiğinde, fiziki gerçekleşmeye ilişkin altyapı çalışmalarına ilişkin göstergelerin büyük ölçüde tamamlandığı, tamamlanmasa bile düzenlenen zeyilnameler ile nihai gerçekleştirmelerin ölçülebilir olduğu görülmektedir. Bu durumun aksine yararlanıcılar tarafından performans göstergelerinde belirlenen doğrudan faydalanıcı sayısı, yararlanıcı sayısı gibi ölçülebilirliği görece zor göstergelerde beyan edilen bazı rakamların tahmini olabildiği görülmektedir.

Analize konu olan 5 projenin ikisinde, proje hedeflerinin, proje uygulama sürecinde değişikliğe gidildiği görülmektedir. Bu projelerden biri olan Van Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü’nün yararlanıcısı olduğu projede, fiyat artışları gerekçe gösterilerek, projede yapılması öngörülen parke taşı döşeme işinin yapılmayacağı belirtilmiştir. Yine aynı projede, başlangıçta 7.22 km yol yapılması öngörülürken, yine aynı gerekçelerle 4.46 km yol yapılmıştır.

Bahse konu bir diğer proje olan Muş Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü tarafından yürütülen projede kurulması planlanan 200 kVA gücünde bir güneş enerjisi santrali, TEDAŞ’la yapılacak bağlantı anlaşmasındaki mevzuat değişiklikleri nedeniyle yapılamamıştır. Bu faaliyet için tanımlanan bütçe kalemi, zeyilname ile diğer kalemlere aktarılmıştır.

Tablo 4 Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri

AMAÇ

TRB2 bölgesinde mevcut Organize Sanayi Bölgelerinin temel altyapı elektrik, su, kanalizasyon, doğalgaz, arıtma tesisi, yol vb. eksikliklerinin giderilmesi, imalat sektörlerinin faaliyet gösterdiği bu ortak alanların teknik, fiziki, sosyal ve idari altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve Bölgenin rekabet gücünün artırılması

	Program Performans Göstergesi	Mevcut	Hedef	Sonuç
Öncelik 1. Atık depolama ve arıtma tesislerinin geliştirilmesi	Atık Su Arıtım Kapasitesi (m³)	0	1100	2500
	Atık Su Arıtımı İçin Yapılan Harcama (₺)	0	413.901,63	799.000
	Atık Su Arıtma Tesisi Sayısı (adet)	1	3	3
	Atık Su Boru Hattı Uzunluğu (km)	0.5	1.5	1.5
Öncelik 2. Yenilenebilir enerji uygulama altyapısının iyileştirilmesi	Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Elektrik Üretim Kapasitesi (kVA)	0	0.2	0
Öncelik 3. Çevre düzenleme, sosyal/idari altyapı ve donatıların iyileştirilmesi	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü (m²)	0	632.202	632.202
	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama (₺)	0	1.994.810,00	2.056.810,00
Öncelik 5. Ortak kullanıma hizmet edecek laboratuvar, atölye, tesis, donatı vb. Altyapıların oluşturulması, güçlendirilmesi ve modernizasyonu	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı (adet)	157	288	316
	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı (kişi)	5294	48.284	70.050
	Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı (da)	10.000	20.000	20.000
	İnşa Edilen Yol Uzunluğu (km)	0	7.22	4.46
	Küçük Sanayi Sitelerine Yapılan Yatırım Tutarı (₺)	0	1.348.223,47	1.022.656,25
	Onarılan/Bakım Yapılan Yol Uzunluğu (km)	0	7.22	4.46
	Organize Sanayi Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı (₺)	0	13.966.605,96	10.949.206,60

3.3. Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi

Ajans tarafından yürütülen desteklerin değerlendirilmesinde; ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri dikkate alınır. Bu kriterlerin ölçülmesinde proje bazlı ele alınan temel sorular ve zamanlaması aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 5 Değerlendirme Kriterleri Tablosu

KRİTER	TEMEL SORULAR	ZAMANLAMA
İlgililik	Proje paydaşlar ve hedef grup tarafından ortaya konulan ihtiyaçları başarılı bir şekilde ele alıyor mu? Projenin hedefleri ulusal, bölgesel ve yerel politika ve öncelikleri karşılıyor mu?	Uygulama öncesi ve boyunca
Etkinlik	En uygun uygulama yöntemi kullanıldı mı ve kullanılan yöntem maliyet etkin mi? Proje girdileri ekonomik olarak kullanıldı mı ve öngörülen çıktılar üretilebildi mi?	Uygulama boyunca
Etkililik	Proje faaliyetleri, genel ve özel amaçlara ulaşılmasına ne kadar katkı sağladı? Sorunların çözümü ve katma değer yaratmada başarılı oldu mu?	Uygulama tamamlanmadan hemen önce ya da tamamlandıktan hemen sonra
Etki	Proje sonucunda paydaşlar ve hedef gruplar üzerinde ne tür etkiler oluşturuldu? Bu doğrudan etkiler dışında dolaylı, yan etkiler ya da beklenmeyen etkiler de oldu mu?	Uygulama sonrası
Sürdürülebilirlik	Projenin etkileri ve sonuçları sorunların sürdürülebilir çözümünü sağlayabildi mi? Projede üretilen pozitif çıktıların proje tamamlandıktan ne kadar süre sonra tamamlanması bekleniyor?	Uygulama sonrası

3.3.1. İlgililik

İlgililik kriteri ile desteklerin amaç ve önceliklerinin, bölgesel düzeydeki ihtiyaç ve önceliklerle ne kadar uyumlu ve tutarlı olduğu değerlendirilir. Bu kapsamda, desteklerin bölge

planları ve üst ölçekli plan ve politika belgeleri ile uyumu dikkate alınarak destek tasarımı ve kaynaklı hatalar tespit edilir ve raporlaştırılır¹.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2014 Yılı Çalışma Programında 2014 – 2023 yıllarını kapsayacak olan Bölge Planı'na altlık oluşturacak çalışmalar kapsamında, istatistikî verileri toplamak üzere, yaklaşık 125 kurum ve kuruluştan resmi yazı ile ilgili oldukları alana ilişkin sahip oldukları veriler talep edilmiştir. İstatistikî veriler toplanmaya çalışılırken ulusal ve bölgesel düzeyde hazırlanan başlıca Onuncu Kalkınma Planı, Doğu Anadolu Projesi Eylem Planı, Çevre Düzeni Planları, Türkiye İstatistik Kurumu Bölgesel İstatistikleri, İl çevre durum raporları başlıca incelenen belge ve raporlardır. Verilerin toplanması sürecinde il ve ilçelere ziyaretler de gerçekleştirilmiştir. Bölge'de yer alan kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, odalar, dernekler, birlikler ve özel sektör temsilcilerinden oluşan çeşitli sektörel komiteler (Çevre, KOBİ, Tarım Komiteleri) oluşturulmuştur. Bu çalışmalar sonucunda 2014-2023 Bölge Planında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın TRB2 Bölgesi için belirlediği vizyon "2023'te; beşeri sermayesini geliştirmiş, etkin üretimle ekonomide yapısal dönüşümü ve büyümeyi sağlamış, oluşan sosyal refahtan herkesin adil bir şekilde faydalandığı, doğal ve kültürel mirasını koruyarak kullanan, yaşam kalitesi yüksek, jeo-ekonomik konumu ile çevresine etki edebilen, güvenle yaşanan bir bölge olmak." olarak tanımlanmış, bu doğrultuda 3 gelişme eksenini belirlenmiştir:

1. Ekonomik Dönüşüm ve Büyüme
2. Yaşanabilir Mekânlar
3. Güçlü Toplum

Bu gelişme eksenleri çerçevesinde belirlenen hedef ve stratejiler ile bu stratejilerin gerçekleştirilmesini teminen Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı (KÖAP04) ilan edilmiştir. Programın amacı imalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve sanayi sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölge'nin

¹ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

kalkınmasına katkı sağlamaktır. Program kapsamında belirlenen öncelikler ile ilişkili 2014-2023 Bölge Planı stratejileri şu şekildedir:

Tablo 6 Ajans 2014-2023 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik

Ajans 2014-2023 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik			
2011-2013 Bölge Planı Gelişme Eksenleri, Hedef ve Stratejileri		2018 KÖAP04 Mali Destek Programı Öncelikleri	İlgili Projeler
GELİŞME EKSENİ (I) : EKONOMİK DÖNÜŞÜM VE BÜYÜME	Hedef: İmalat Sanayiinde Rekabetçiliğin Artırılması Strateji: Ortak kullanım alanlarının üretim ihtiyaçlarını ve yatırım taleplerini karşılayacak düzeye getirilmesi	Öncelik 5. Ortak kullanıma hizmet edecek laboratuvar, atölye, tesis, donatı vb. altyapılarının oluşturulması, güçlendirilmesi ve modernizasyonu	1- Van OSB Yol Altyapısının Güçlendirilmesi Ve Sıcak Asfalt İle Yenileme Projesi 2- Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Yatırım Altyapısının Geliştirilmesi Projesi 3- Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı Ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi 4- Bulanık Sanayi Sitesi Altyapı Oluşturma Sosyal ve Ortak Kullanım Alanları Geliştirme Projesi
	Hedef 11: Enerji Potansiyelinin Etkin Biçimde Kullanılması Strateji 1: Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Kullanımının Sağlanması	Öncelik 2. Yenilenebilir enerji uygulama altyapısının iyileştirilmesi	1- Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı Ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi
	Hedef 3: Dış Ticaretin Geliştirilmesi Strateji 3. İhracata Yönelik İmalatın Geliştirilmesi	Öncelik 5. Ortak kullanıma hizmet edecek laboratuvar, atölye, tesis, donatı vb. altyapılarının oluşturulması, güçlendirilmesi ve modernizasyonu	1- Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Yatırım Altyapısının Geliştirilmesi Projesi 2- Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı Ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi 3- Bulanık Sanayi Sitesi Altyapı Oluşturma Sosyal ve Ortak Kullanım Alanları Geliştirme Projesi 4- Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi
GELİŞME EKSENİ (II): YAŞANABİLİR MEKÂNLAR	Hedef 1: Sürdürülebilir Çevre Yönetiminin Sağlanması Strateji 1: Sürdürülebilir Atık Yönetiminin Sağlanması	Öncelik 1: Atık depolama ve arıtma tesislerinin geliştirilmesi	1- Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı Ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi 2- Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi

		Öncelik 3. Çevre düzenleme, sosyal/idari altyapı ve donatıların iyileştirilmesi	1- Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Yatırım Altyapısının Geliştirilmesi Projesi 2- Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı Ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi 3- Bulanık Sanayi Sitesi Altyapı Oluşturma Sosyal ve Ortak Kullanım Alanları Geliştirme Projesi 4- Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi
		Öncelik 4: Geri kazanım, geri dönüşüm, yeniden kullanıma olanak verecek ortak sistemlerin geliştirilmesi	

3.3.2. Etkinlik

Program ve projede etkinlik, belirli bir zaman dilimi içinde çeşitli faaliyetleri yürüterek kullanılan girdiler ile müdahale sonucu belirlenen zaman aralığında hedeflenen sayı ve kalitede çıktıların üretilmesidir. (Meydan, 2014).

Etkinlik kavramı kaynağın nasıl kullanıldığını ölçen bir kavramdır. 2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı kapsamında Programa verilen desteğin program ve proje bazlı maliyet etkinliği incelenmiştir.

Projelerin maliyet etkinliğini ölçmek için projenin asıl amacına hizmet edecek olan ve proje bütçesinin de ağırlıklı kısmını oluşturan yapım işleri, ekipman ve malzeme satın alımı maliyetleri dikkate alınmış, maliyet etkinliği hesabında her bir proje için bütçede sözleşme imza aşamasında faaliyetlerin bütçe tutarı ile faaliyet gerçekleştirildikten sonraki nihai gerçekleşme tutarları karşılaştırılmıştır. Bu kısımda dikkate alınan bir diğer kriter ise proje başlangıcında öngörülen bütçe miktarlarının ne kadarının gerçekleştiğini gösteren gerçekleşme oranıdır.

Program bazında da ise tüm projelerin bütçede sözleşme imza aşamasında faaliyetlerin bütçe tutarının toplamı ile faaliyet gerçekleştirildikten sonraki nihai gerçekleşme tutarlarının toplamı karşılaştırılmıştır.

$$\text{Maliyet Etkinliği} = \left\{ \frac{\text{Sözleşme Tutarı} * \text{Gerçekleşme Oranı} - \text{Gerçekleşen Bütçe}}{\text{Gerçekleşen Bütçe}} + 1 \right\} * 100$$

Tablo 7 Program ve Proje Etkinliği

Proje Referans No	Satın Alma Faaliyetleri	Bütçede Belirtilen Yapım Maliyetleri (TL)	Nihai Gerçekleştirme meler (TL)	Gerçekleşme Oranı	Maliyet Etkinliği (%)
TRB2/18/KÖAP04/0002	Çevre Düzenlemesi	58.000,00 ₺	62.000,00 ₺	1	93,54
	Isıtma Sistemi Kalorifer Tesisatı	60.000,00 ₺	62.000,00 ₺	1	96,77
	Yapım İşleri	700.000,00 ₺	702.000,00 ₺	1	99,7
TRB2/18/KÖAP04/0003	İdari Bina Yapımı	834.749,19 ₺	834.749,19 ₺	1	100
	Atık Su Arıtma Tesisi	799.000,00 ₺	799.000,00 ₺	1	100
	Çevre Düzenlemesi	53.100,00 ₺	53.100,00 ₺	1	100
	Elektrik Altyapı İşleri	428.486,72 ₺	428.486,72 ₺	1	100
TRB2/18/KÖAP04/0005	Yapım ve Çevre Düzenlemesi İşleri	4.258.000,00 ₺	4.369.307,50 ₺	1	97,45
TRB2/18/KÖAP04/0007	Yol Yapım İşleri	5.382.702,31 ₺	4.136.906,60 ₺	0,57	74,16
TRB2/18/KÖAP04/0012	Yapım ve Arıtma Tesisi İşleri	1.407.691,00 ₺	1.379.656,20 ₺	1	102,03
TOPLAM		₺14.197.116,85	₺12.827.206,21		
ORTALAMA					%87,60
Programın Etkisi (Ağırlıklı Toplam)					%90,95

Proje uygulama sürecinde bütçede yer alan faaliyetlere ilişkin nihai gerçekleşen maliyetler proje bütçesinde yer alan bütçe tutarından ortalama %12,40 oranında daha yüksek seviyede gerçekleşmiştir. Bu nedenle program, proje bazlı ele alındığında, sözleşme bütçelerine

göre %12,40 daha yüksek maliyetli olduğu söylenebilir. Program düzeyinde etkinliği hesaplamak için ilk aşamada proje bütçelerinde yer alan maliyetlerin program bazında yapılan toplam harcamalara oranlanmasıyla söz konusu harcamaya ait ağırlık katsayısı bulunmuştur. Programın toplam Etkisi (ağırlıklı ortalama) ise proje bazında yapılan satın almaların ağırlık katsayıları toplanarak hesaplanmıştır. Program düzeyinde etkinlik oranına bakıldığında, programın sözleşme bütçelerinin toplamına göre %9,05 daha maliyetli olduğu görülmektedir.

3.3.3. Etkililik

Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile desteklerin temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılır.² Proje döngüsü yönetiminde etkililik değerlendirmesi, proje faaliyetlerinin projenin genel ve özel amaçlarına sağladığı katkılar ile hedef grubun sorun ve ihtiyaçlarının karşılanmasındaki başarı düzeyinin ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır.

Program veya proje müdahaleleri ile üretilen sonuç ve etkiler arasında sebep sonuç ilişkilerinin kurulması ihtiyacı tüm değerlendirme yaklaşımlarında kullanılan yöntemlerin ortak sorunudur. Bu sorunun kaynağında, hiçbir sonuç ya da etkinin tek bir nedeni olmaması ve tek bir müdahalenin birden fazla sonuç ve etkisinin olabilmesi yer almaktadır. Bu sorun değerlendirme faaliyetlerinin tasarımında bazı tercihlerin yapılması ihtiyacını doğurmuş ve farklı değerlendirme modellerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu modellerden “hedeflere ulaşma modeli” etkililiği değerlendirmenin odağına yerleştirir ve program ya da projenin varsayılan hedeflerine ulaşma düzeyine odaklanır. Hedeflere ulaşma düzeyi belirlenirken tasarım aşamasında ortaya konulan hedefler baz alınır. Bu nedenle, modelin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için açık ve ölçülebilir hedeflerin programlama aşamasında belirlenmiş olması gerekir. Diğer bir ifadeyle, bu modelin işletilebilmesi için performans göstergeleri ile desteklenmiş ve iyi hazırlanmış mevcut durum analizlerine ihtiyaç duyulur. Bununla birlikte, proje hazırlık ve uygulama aşamalarında faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden ziyade, kaynak kullanımına odaklanma eğilimi, hedeflere ulaşma modelinin kullanımını zorlaştırmaktadır.³

² Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

³ Proje Döngüsü Yönetiminde Etkililik Değerlendirmesi-DPT Uzmanlık Tezi Volkan İdris Sarı

$$\text{Etkililik} = \frac{\text{Gerçekleşen Çıktı}}{\text{Planlanan Çıktı}} \times 100$$

Kaynak: Mandl et al, 2008: 3

2018 Yılı Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı'nda etkililik hesabında karşılaşılan en temel sorun Program tasarım aşamasında belirlenen performans göstergeleri ile programın uygulanması sonunda ölçülen göstergelerin projelerin bir çoğunda birbirinden farklı göstergeler olması idi. Bu nedenle başvuru aşaması ve uygulama sonrası göstergelerin karşılaştırılmasında tek başına KAYS'a girilen performans göstergeleri baz alınmış olmayıp proje başvuru formunda metin kısmında belirtilen hedef ve mevcut değerler de dikkate alınmıştır. Gerçekleşen değerler için de yine aynı şekilde sadece nihai raporda belirtilen değerler değil aynı zamanda anket yolu ile elde edilen 2023 yılı değerlerinden de faydalanılmıştır. Projelerde veri alınamayan göstergeler değerlendirilemediğinden proje bazlı ortalama bir etki hesaplamak yerine her bir projenin faaliyeti özelinde etkilerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

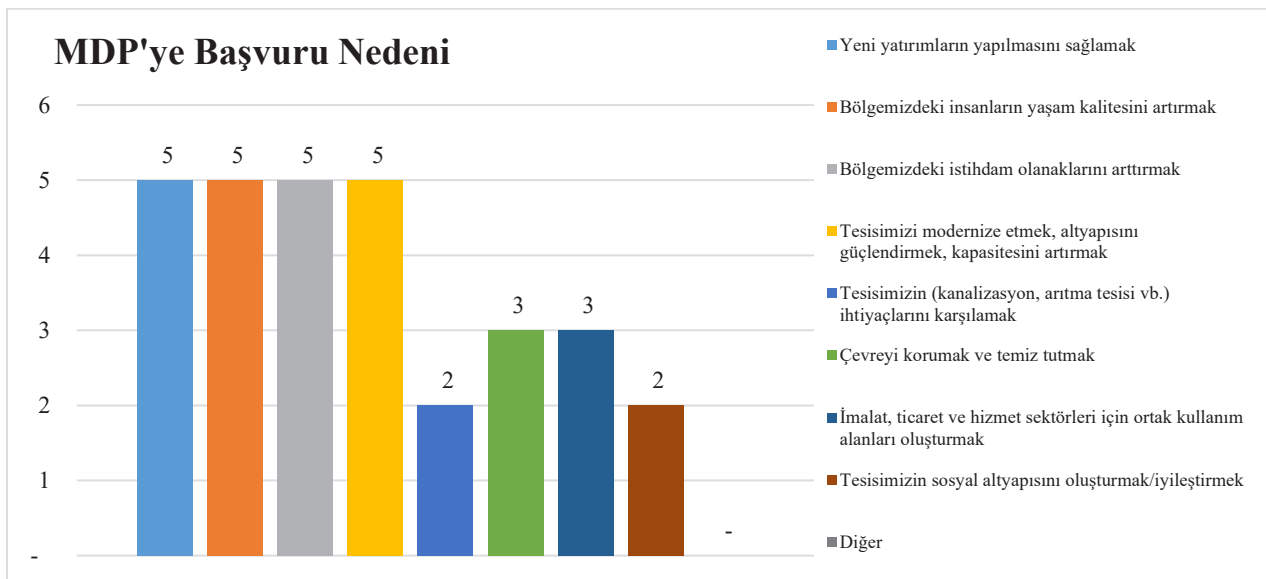
Tablo 8 Proje Bazlı Etkililik

Proje No	Gösterge	Mevcut Durum	Hedef	Gerçekleşen	Etkililik%
TRB2/18/KÖAP04/0002	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	594	43.034,00	64.800,00	150,57
	Küçük Sanayi Sitelerine Yapılan Yatırım Tutarı	0	1.348.223,47	1.022.656,25	75,85
	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	0	66	66	100
	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama	0	62.000,00	62.000,00	100
	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü (m ²)	0	62150	62150	100
	Kurulan Ortak Hizmet veya Ticaret Alanının Yüzölçümü (m ²)	0	720	720	100
TRB2/18/KÖAP04/0003	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	200	500	400	80
	Organize Sanayi Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı	0	3.158.165,80	2.100.000,00	66,49

	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama	0	224.810,00	224.810,00	100
	Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	1.500	2000	133,3
	Atık Su Arıtım Kapasitesi	0	600	400	66,6
	Atık Su Arıtımı İçin Yapılan Harcama	0	413.901,63	799.000,00	193,04
	Atık Su Arıtma Tesisi Sayısı	0	1	1	100
	Yenilenebilir Enerji Kaynaklı Elektrik Üretim Kapasitesi	0	0,2	0	0
TRB2/18/KÖAP04/0005	Organize Sanayi Bölgelerine Yapılan Yatırım Tutarı	0	4.730.000,00	4.730.000,00	100
	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	0	15	55	366,6
	Çevre Düzenleme Amaçlı Yapılan Harcama	0	1.770.000,00	1.770.000,00	100
	Düzenlenen veya Rehabilite Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	560.000	560.000	100
	Kurulan Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Çalışan Sayısı	0	2000	3600	180
TRB2/18/KÖAP04/0007	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	4.500	4.500	4.500	100
	Organize Sanayi Bölgelerine Yapılan Yatırım	0	6.077.840,16	4.119.206,60	67,7
	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	157	157	157	100
	İnşa Edilen Yol Uzunluğu	0	7,22	4,46	61,77
	Onarılan/Bakım Yapılan Yol Uzunluğu	0	7,22	4,46	61,77
TRB2/18/KÖAP04/0012	Doğrudan Faydalanan Kişi Sayısı	0	250	150	60
	Doğrudan Faydalanan İşletme Sayısı	0	50	50	100
	Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı	10.000	20.000	15246	76,23

	Düzenlenen veya Rehabilit Edilen Çevre Alanı Büyüklüğü	0	8.552	8.552	100
	Atık Su Arıtım Kapasitesi (m ³)	0	500	50	10
	Atık Su Arıtma Tesisi Sayısı	1	2	2	100
	Atık Su Boru Hattı Uzunluğu	0,50	1,50	1,50	100

Yapılan anket çalışmasında 5 proje yararlanıcısına projenin etkililiğine ilişkin sorulan sorular ve alınan yanıtları özetleyen grafik aşağıdadır:

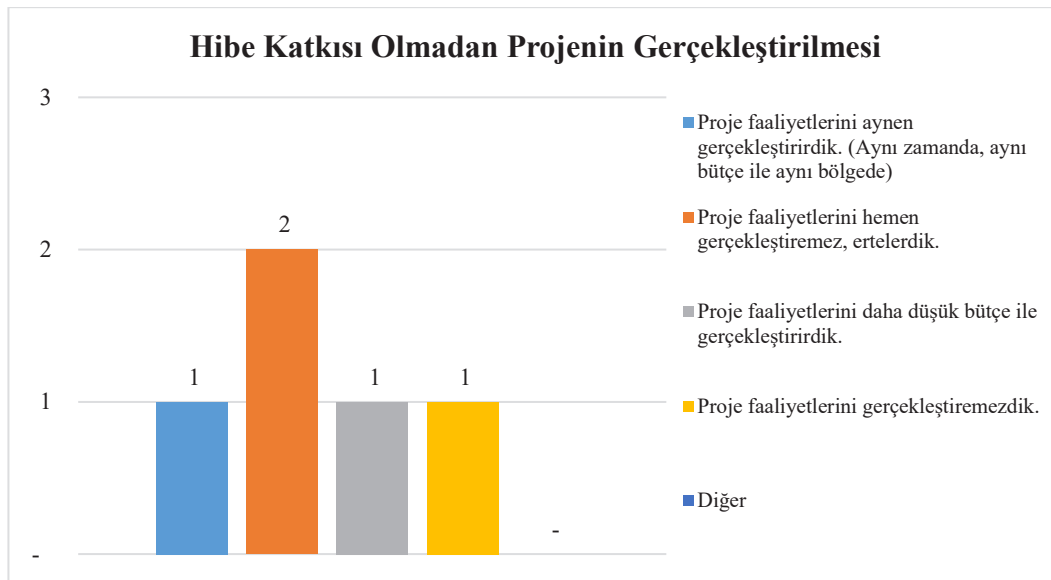

Şekil 4 Mali Destek Programı Başvuru Nedenleri

2018 KÖAP04 Mali Destek Programı kapsamında proje yürüten 5 yararlanıcısının tamamı, *Yeni yatırımların yapılmasını sağlamak, Bölgemizdeki insanların yaşam kalitesinin artırılması, Bölgemizdeki istihdam olanaklarının artırılması ve tesisimizi modernize etmek, altyapısını güçlendirmek, kapasitesini artırmak* amaçlarını taşıdıklarını belirtmiştir. Yararlanıcılardan 3'ü proje başvuru nedeni olarak, *Çevreyi korumak ve temiz tutmak ve*

tesisimizin (kanalizasyon, arıtma tesisi vb.) ihtiyaçlarını karşılamayı göstermiş, 2 Yararlanıcı ise İmalat, ticaret ve hizmet sektörleri için ortak kullanım alanları oluşturmayı ve tesisimizin sosyal altyapısını oluşturmak/iyileştirmek seçeneklerini öncelemiştir. Yararlanıcıların başvuru nedeni olarak sunulan seçenekler dışında diğer başlığı altında herhangi bir yanıt vermemiştir.

Gerçekleştirilen ankette Yararlanıcılar tarafından verilen cevaplar incelendiğinde, ilgili paydaşlarının tamamının bölgenin yatırım altyapısının iyileştirilmesi ve ekonomik kalkınmasına yönelik amaçlar noktasında fikir birliğinde oldukları görülmektedir. Bununla birlikte, yararlanıcıların kendi kurum ve kuruluşlarının ihtiyaçlarına göre (altyapı, ortak kullanım alanlarının oluşturulması, sosyal altyapının geliştirilmesi) öncelik ayırımına gittikleri anlaşılmaktadır. Dikkate değer bir diğer husus, *çevreyi korumak ve temiz tutma* öncülünün Yararlanıcıların tamamı tarafından belirtilmemesi olmuştur.

Şekil 5 Hibe Katkısı Olmadan Projenin Gerçekleştirilmesi

Anket kapsamında Yararlanıcılara yöneltilen bir diğer soru, Ajans tarafından sunulan hibe desteği olmadan ilgili projeleri gerçekleştirilebilme durumlarını ölçmeyi amaçlamıştır. Yararlanıcıların 2'si proje faaliyetlerini ilgili finansmanın olmaması durumunda hemen gerçekleştiremeyeceklerini belirtmiştir. 1 Yararlanıcı proje faaliyetlerini hiçbir finansman sorunu yaşamadan gerçekleştirebileceklerini ifade etmiştir. Diğer 2 yararlanıcının biri proje faaliyetlerini daha düşük bir bütçe ile gerçekleştireceklerini, bir diğeri ise proje faaliyetlerini gerçekleştiremeyeceklerini ifade etmiştir.

İlgili veri, Ajans hibe mekanizmasının olmaması durumunda, Destek Yararlanıcılarının %80'inin ilgili yatırımın en iyimser görüşle ileri bir tarihte gerçekleştirilebileceği

anlaşılmaktadır. Verilen destekler bu yönüyle değerlendirildiğinde, TRB2 Bölgesi'nin sanayi altyapısının gelişimine yönelik hızlandırıcı bir mahiyete sahip olduğu anlaşılmaktadır.

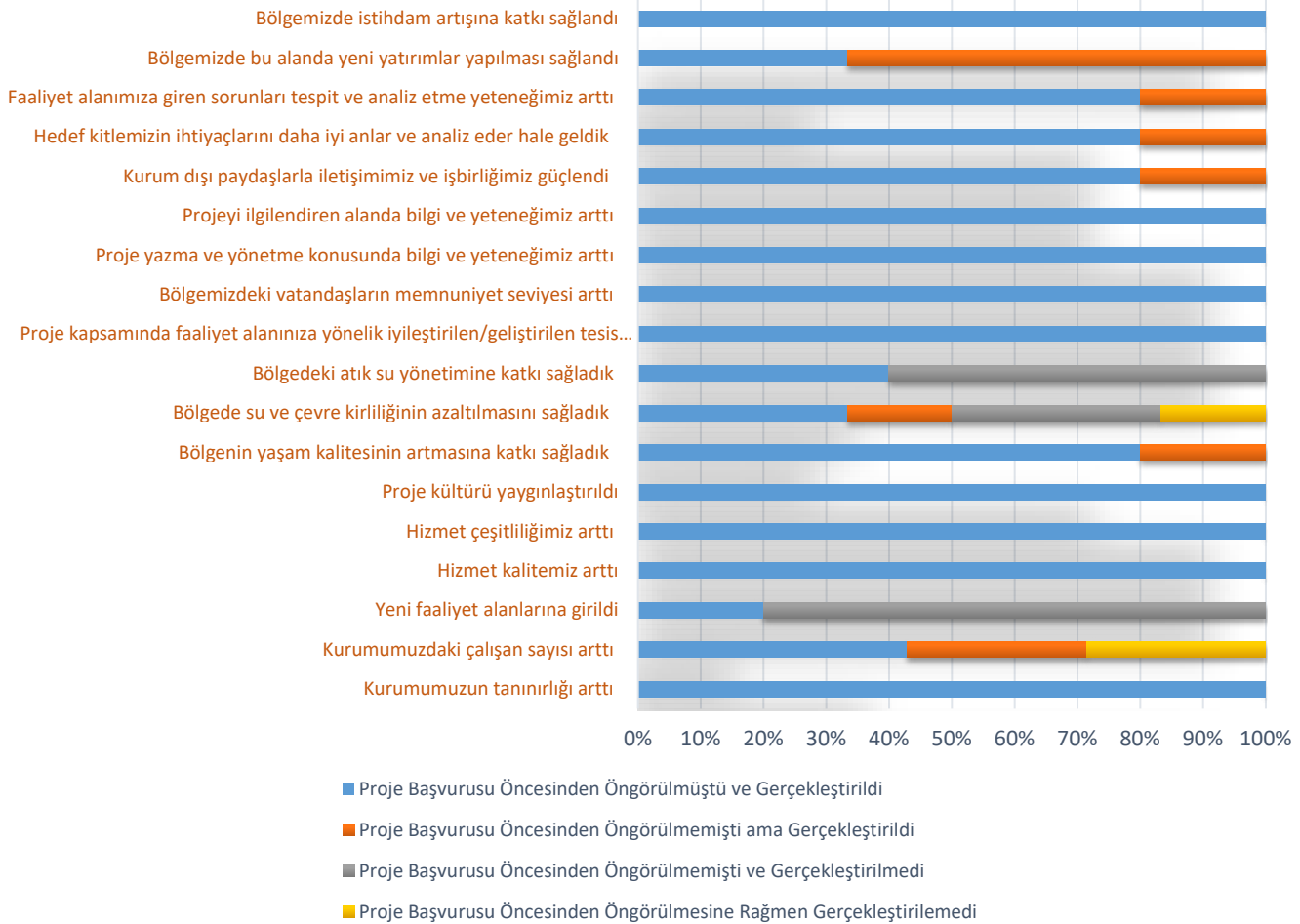
3.3.4. Etki

Etki kriteri ile desteklerin uygulamasının tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişikliklerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Program sonrası değerlendirmenin zamanlamasına ve projelerin türlerine göre etkilerin ortaya çıkma durumu farklılık gösterebilecektir. Burada amaç etki analizi gerçekleştirmek değil, destek uygulaması ile ortaya çıkan tüm sonuçların belirlenmesi ve program sonrası değerlendirme kapsamında raporlaştırılmasıdır.⁴

Yapılan anket çalışmasında 5 proje yararlanıcısına proje etkisine ilişkin sorulan sorular ve alınan yanıtları özetleyen grafik aşağıdadır:

Şekil 6 Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi

Projenin Etkilerine Göre Yararlanıcı Görüşleri

⁴ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Ankete katılan destek yararlanıcıları, kurumlarının tanınırlığının artması, projelerin istihdam artışının sağlanması, hizmet kalitesi ve çeşitliliğin artışı, proje kültürünün yaygınlaşması, vatandaşların memnuniyet seviyesinin artması, proje alanında bilgi ve yeteneğin artması hususlarında mutabık kalmışlardır.

Projelerin etkileri değerlendirildiğinde, ilgi çekici bir diğer husus, proje neticesinde yeni yatırımların yapılmasına yönelik bir öngörü olmamasına rağmen, bu durumun gerçekleştiğine yönelik destek yararlanıcılarında oluşan görüştür. Ankete katılan 5 yararlanıcıdan 3'ünün öne sürdüğü bu görüş, desteklenen projelerin beklenen ötesinde bir etkiye sahip olduğu ve yeni yatırımlar için tetikleyici olduğu anlaşılmaktadır.

Projenin yararlanıcılar açısından olumsuz yönde değerlendirilebilecek yönleri ise, 5 katılımcının 2'si tarafından dile getirilen istihdam beklentisine rağmen, projenin istihdam yaratmamış olması ve 1 yararlanıcı tarafından dile getirilen beklenen çevre kirliliğini azaltıcı yönünün ortaya çıkmadığı görüşleridir.

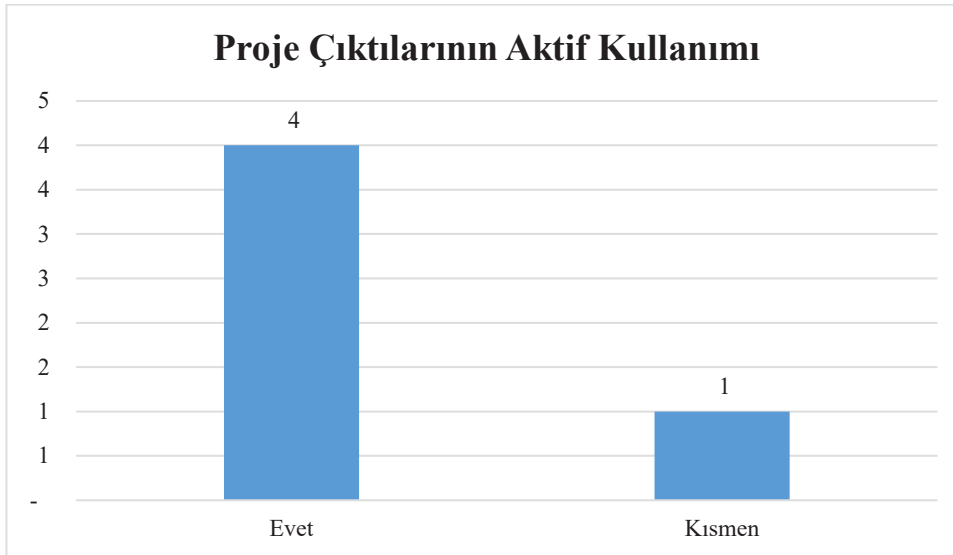
3.3.5. Sürdürülebilirlik

Tablo 9 2018 KÖAP04 Mali Destek Programı Başvuru Rehberi Proje Değerlendirme Tablosunda Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik	15 Puan
Projenin, hedef grupları üzerinde somut bir etkisi olması bekleniyor mu? (etkilenen işletme sayısı, faaliyetin bölgesel önemi, geçici/kalıcı oluşturulan istihdam, teşvik edilen yeni sermaye yatırımları, bölgenin genel ekonomik ortamında sağlanan gelişmeler vs.)	5 Puan
Proje potansiyel çarpan etkileri içermekte midir? (proje sonuçlarının yinelenmesi ve daha geniş alanları etkilemesi ile bilgi yayılması dahil olmak üzere)	5 Puan
Teklif edilen projenin beklenen sonuçları sürdürülebilir mi? - Mali açıdan (destek sona erdikten sonra faaliyetler nasıl finanse edilecek?) - Kurumsal açıdan (faaliyetlerin devam ettirilmesine imkan tanıyan yapılar proje sonunda da devam edecek mi? Projenin sonuçları yerel olarak sahiplenilecek mi?) - Proje sürdürülebilir kalkınmaya ve çevrenin korunmasına itibar gösteriyor mu?	5 Puan

Sürdürülebilirlik, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme durumunu ifade eder. Bu kapsamda, finansal, çevresel, sosyo-kültürel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve destek uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınır.⁵ Sürdürülebilirliğin sağlanması amacıyla, programın tasarım aşamasında sürdürülebilir hedefler ortaya konulmuş, program kapsamında desteklenecek projelerin sürdürülebilirlik hedeflerine uyumlu kriterleri ihtiva etmesi beklenmiştir.

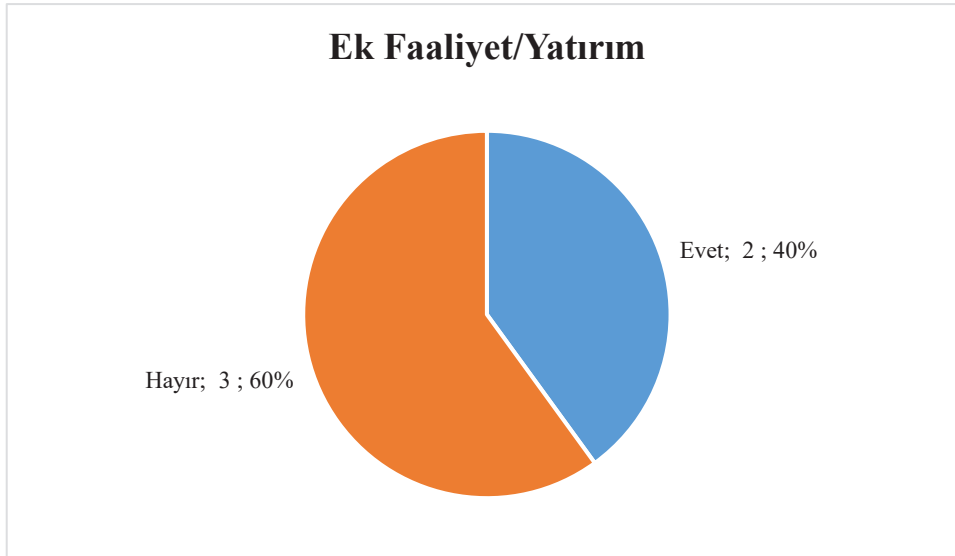
Projelerin seçim aşamasında sürdürülebilirlik konusunda yukarıdaki kriterler göz önünde bulundurulurken başarılı bulunan projeler tamamlandıktan sonra ise yapılan anket çalışmasında sorulan sorular ve verilen yanıtlara ilişkin grafikler aşağıda sunulmuştur:

Şekil 7 Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Halen Aktif Olarak Kullanılma Durumu

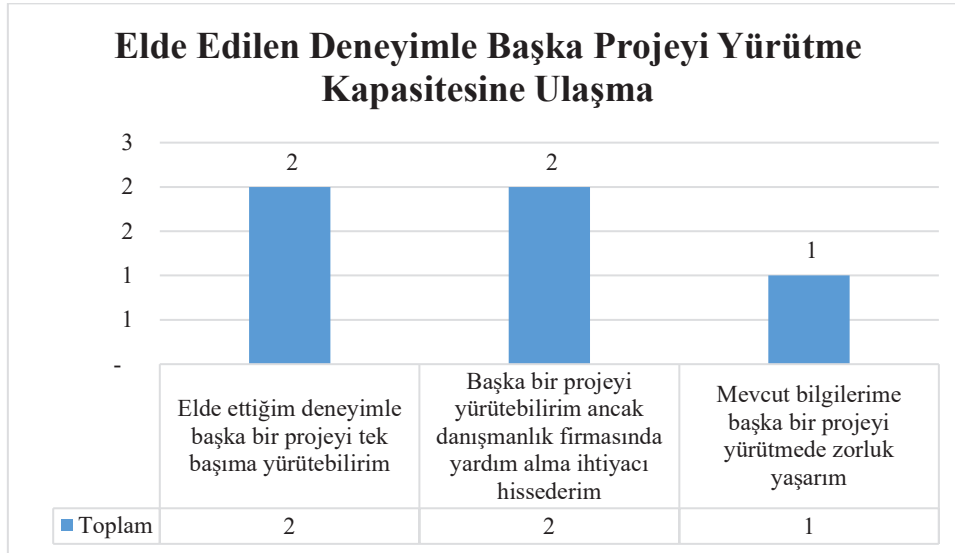
⁵ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Anket yapılan destek yararlanıcılarının 4'ü yatırım yapılan alanda aktif olarak faaliyetlerini sürdürdüklerini bildirirken, 1 yararlanıcı, faaliyetlerini kısmen sürdürdüğünü belirtmiştir.

Şekil 8 Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar

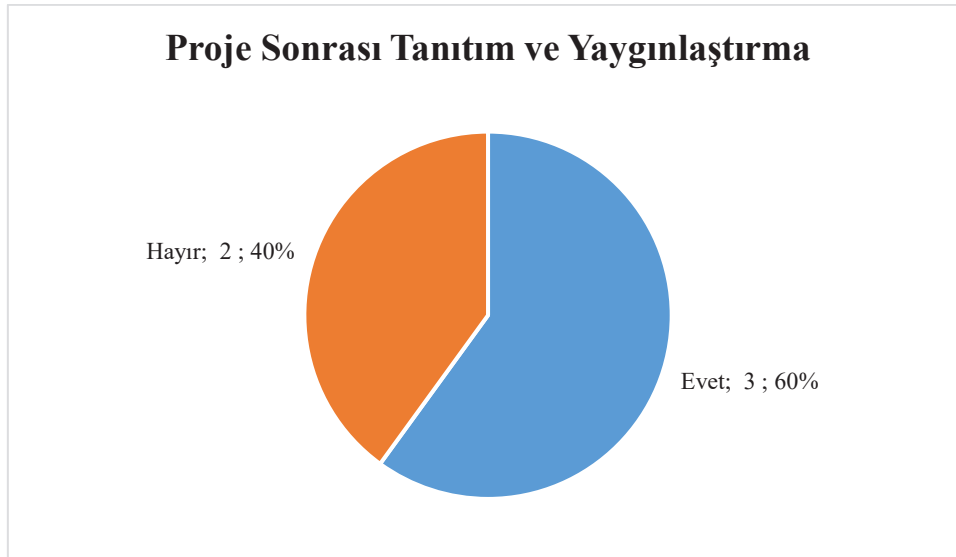
Yatırım yapılan alanda aktif olarak faaliyetlerini sürdüren 5 yararlanıcının 2'si aynı alanda ek faaliyetler gerçekleştirmeye başladıklarını ve yatırımlarını artırdıklarını belirtmiştir. Diğer 3 yararlanıcı yeni yatırımlar konusunda bir adım atmadığını ifade etmiştir.

Şekil 9 Projeden Elde Edilen Deneyim

Destek yararlanıcılarını elde edilen deneyimle başka bir projeyi yürütebilme kapasitesine ulaşma düzeylerini ölçen soruya 3 ayrı cevap geliştirmiştir. 5 yararlanıcıdan 2'si

elde ettiği tecrübeyle yeni bir proje yürütebileceğini, 2'si yardım alarak projeyi yürütebileceğini, 1'i yeni bir proje yürütme sürecinde zorluklar yaşayacağını belirtmiştir.

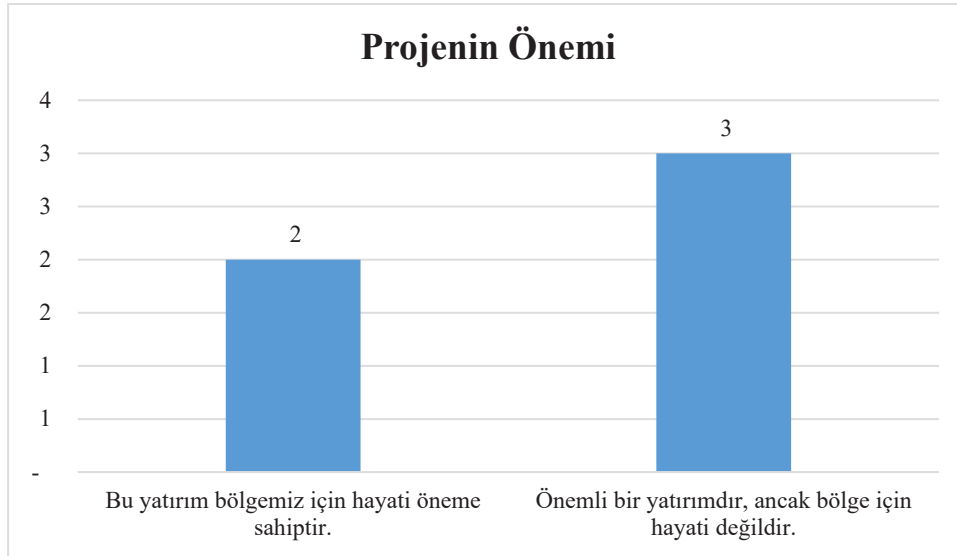

Şekil 10 Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

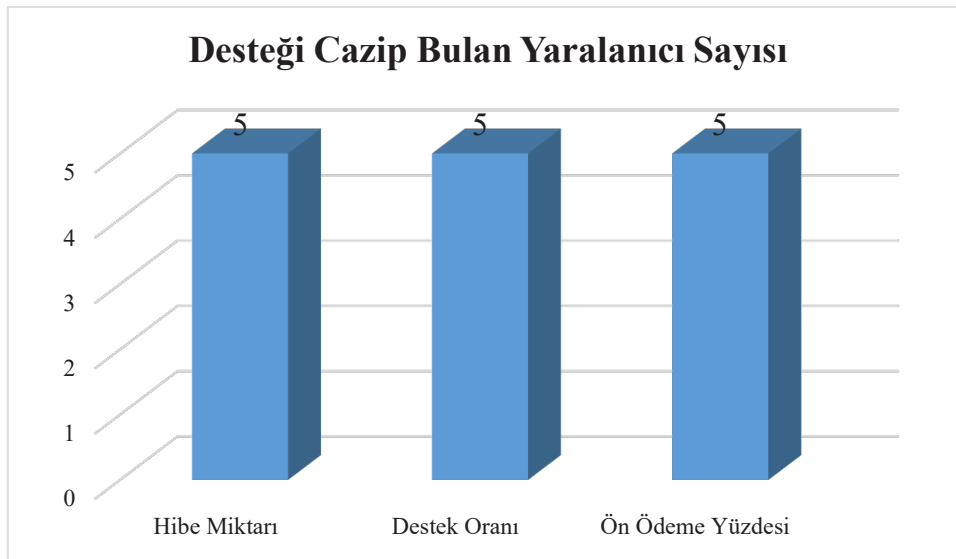
Ankete katılan 5 yararlanıcıdan 3'ü projenin tamamlanmasından sonra da proje faaliyetlerinin tanıtımı ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yürütmeyi sürdürdüğünü belirtmiştir.

3.3.6. Destek Geri Bildirimi

Destek Yararlanıcılarının 2'si yatırımın bölge açısından hayati bir öneme sahip olduğunu belirtirken, 3 destek yararlanıcısı yatırımın önem arz ettiğini ancak, bölge açısından hayati bir yatırım olmadığını belirtmiştir.

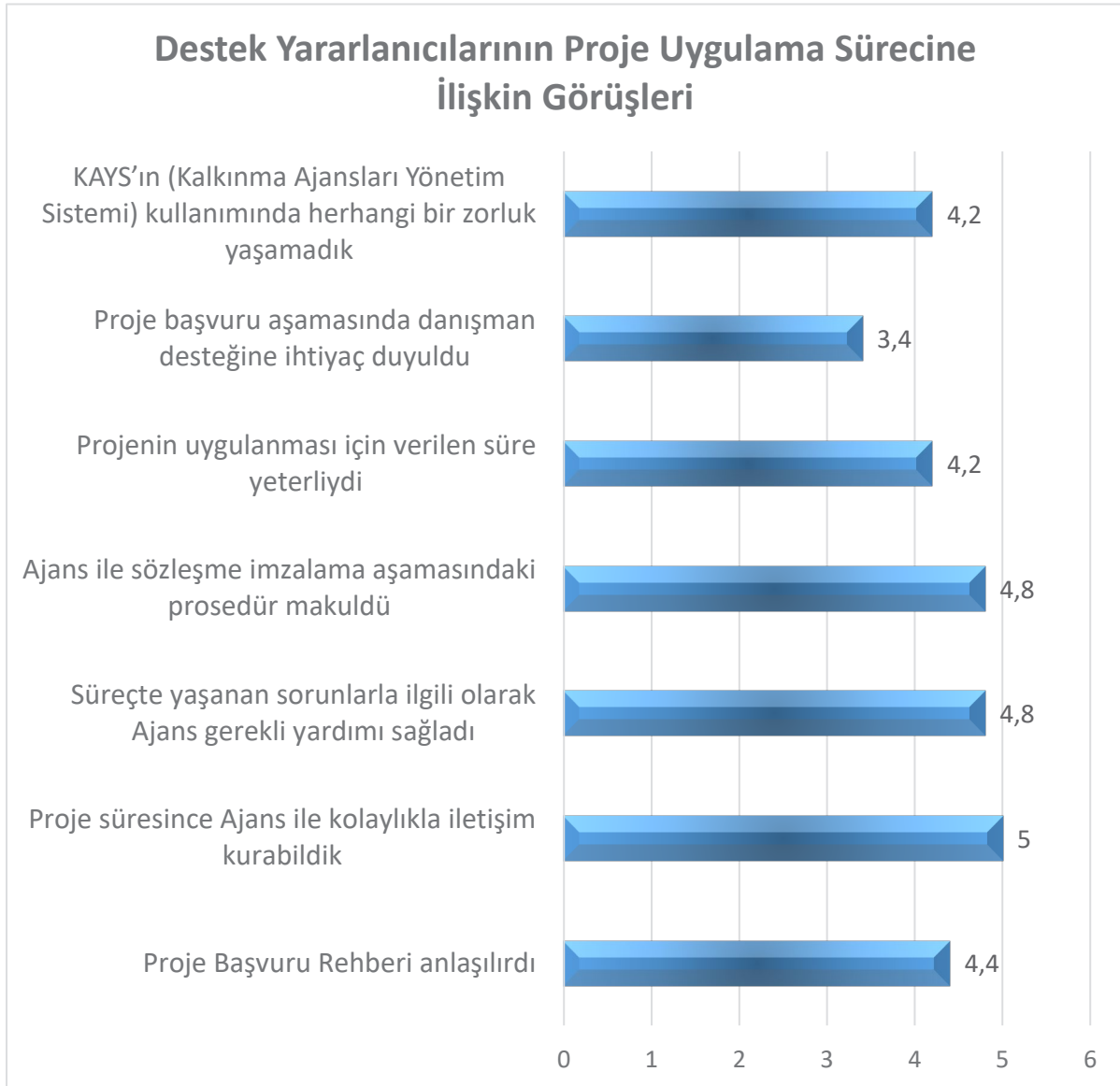

Şekil 11 Yatırımın Bölge İçin Önemi

Şekil 12 Desteği Bulan Yararlanıcı Sayısı

Destek yararlanıcılarına, yöneltilen hibe miktarı, destek oranı ve ön ödeme yüzdelerinin cazip olup olmadığına yönelik soruların tamamına, tüm yararlanıcılar cazip olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 13 Destek Yararlanıcılarının Proje Uygulama Sürecine İlişkin Görüşleri

Yararlanıcıların, destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşlerini 1 ile 5 arasında (1- Kesinlikle Katılmıyorum ve 5- Kesinlikle Katılıyorum olacak şekilde) puanlamaları istenmiştir. Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşlere bakıldığında Ajans imajının genel olarak olumlu olduğu söylenebilir. Destek Yararlanıcılarının Ajans tarafından proje süresince yaşanan sorunlar karşısında gerekli desteğin sunulduğunu, sözleşme imzalama aşamasındaki prosedürün makul olduğunu ifade etmişlerdir. Proje süresinin yeterliliği konusunda memnuniyet oranının, nispeten daha düşük olmakla birlikte yine olumlu seviyede olduğu söylenebilir.

4- SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı, TRB2 Bölgesi olarak adlandırılan Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van illerini kapsayan bölgede yatırım altyapısını geliştirmek amacıyla önemli adımlar atmaktadır. Bu adımların en önemlilerinden, küçük ölçekli altyapı mali destek programları, sanayi ve ticaret gibi farklı sektörlerde altyapı eksikliklerinin giderilmesinde kritik bir rol üstlenmektedir. Bu destekler sayesinde küçük sanayi alanları, organize sanayi bölgeleri ve ticaret alanları gibi yerler, yatırımlara uygun hale gelmiştir. Bölgedeki yatırımın artırılmasının önemli bir koşulu, yatırım yapılacak alanların altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bölgede bazı yerleşim yerlerinde hiç yatırım alanı bulunmazken, diğer yerlerde mevcut alanların genişletilmesi gerekmektedir. Ajans'ın desteğiyle bu bölgelerin bazılarında genişleme sağlanmış, diğer alanlarda ise yeni tesisler inşa edilmiştir.

Küçük ölçekli altyapı desteklerinin en önemli etkilerinden biri de şehir içinde bulunan sanayi ve hizmet alanlarının şehir dışına taşınmasına katkıda bulunmasıdır. Bu alanlar, yerleşim yerleri genişlemeden önce şehirlerin dışında bulunmaktaydı, ancak şehirlerdeki nüfus artışı ve konut inşaatı sonucu artık şehirlerin içinde yer almaktadır. Bu alanların şehir dışına taşınarak yeni bölgelerde kurulmasında, Ajans'ın sağladığı desteklerin önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu şekilde, şehirlerde kentleşme açısından Ajans'ın katkısının olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

Bölgedeki en önemli ekonomik sorunlardan biri olan işsizlikle mücadelede uzun vadeli etkiler elde etmek için altyapı destekleriyle uygun yatırım alanlarının oluşturulması önemlidir. Kırsal bölgelerden şehirlere göç eden kişilere istihdam sağlayarak, toplumsal entegrasyonlarını kolaylaştırmak mümkün olacaktır. Özellikle altyapı eksikliklerinin giderildiği organize sanayi bölgelerinde kurulan veya kurulacak fabrikalar, işsiz bireylere istihdam imkânı sunacaktır. TRB2 Bölgesi'nde Altıncı Bölge teşvikleri yatırım yapmayı daha çekici hale getirirken, Ajans'ın yatırım altyapısının geliştirilmesi yönündeki desteklerinin bu süreçte tamamlayıcı bir rolü bulunmaktadır.

EKLER**EK 1. ANKETE KATILAN YARARLANICI VE PROJELERİ***Tablo 10 Ankete Katılan Yararlanıcı ve Projeleri*

Sıra No	Yararlanıcı Adı	Proje Adı
1	S.S. Bulanık İki Nolu Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi	Bulanık Sanayi Sitesi Altyapı Oluşturma Sosyal ve Ortak Kullanım Alanları Geliştirme Projesi
2	Muş Organize Sanayi Bölgesi	Muş Organize Sanayi Bölgesi Altyapı Ve Yatırım Ortamını Geliştirme Projesi
3	Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü	Bitlis Organize Sanayi Bölgesi Yatırım Altyapısının Geliştirilmesi Projesi
4	Van Organize Sanayi Bölgesi Müdürlüğü	Van OSB Yol Altyapısının Güçlendirilmesi Ve Sıcak Asfalt İle Yenileme Projesi
5	Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi	Şemdinli Küçük Sanayi Sitesi Alt Yapı Modernizasyon Projesi

EK 2. ANKET FORMU

Anket Sıra No:

**Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın "2018 Yılı Yatırım Altyapısının
Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı"
Hibe Desteği Almaya Hak Kazanmış Yararlanıcılarla Yapılan Etki
Değerlendirme Analizi Anketi**

Bu anket Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'na; 2018 yılında uygulanan Yatırım Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programının sonuçlarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ankette doldurduğunuz veriler başka hiçbir yerde ve farklı amaçlar için kullanılmayacaktır. Anket formlarında gizliliğe riayet edilecek başka kurumlarla paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz cevaplar ajansımızın ilerleyen yıllarda sağlayacağı destekler için ışık tutacak, anketlerin analiz sonuçları bundan sonra uygulanacak olan mali destek programlarında göz önünde bulundurulacaktır. Bu sebeple ankete vereceğiniz cevaplar büyük öneme haizdir. Herhangi bir sorunuz olursa bizimle irtibata geçebilirsiniz. +90 (432) 485 10 23

Göstermiş olduğunuz ilgi ve özen için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız...

Kurum Adı :
Adresi :
İlgili Kişi Adı :
Unvanı :
İmza :

Ajans Adına Anketi Dolduran
Adı – Soyadı:
Görevi :
İmza :
Tarih :

İSTATİSTİKİ BİLGİLER

Soru 1) Yararlanıcının bulunduğu il

Bir öge seçin.

Soru 2) Yararlanıcının bulunduğu ilçe

--

Soru 3) Kurumunuzun ana faaliyet alanı nedir? (Lütfen aşağıdaki şıklardan birini işaretleyiniz.)

☐ Organize Sanayi Bölgesi
☐ Küçük Sanayi Sitesi Kooperatifi

Soru 4) Kurumunuza ait proje eş finansmanın kaynağı nedir?

Özkaynaklar	Banka Kredisi	Diğer
%	%	%

Soru 5) Bu projeden önce, Kurumunuzun yatırımları için hiç banka kredisi kullanmış mıydınız? (Lütfen aşağıdaki şıklardan yalnız 1 tanesini işaretleyiniz.)

- ☐ Hayır, hiç banka kredisi kullanmadık.
- ☐ Evet, banka kredisi kullandık.
- ☐ Kredi başvurumuz kabul edilmedi.

Soru 6) Daha önce başka bir kurum ya da kuruluştan hibe desteği almış mıydınız? (Birden çok şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Daha önce hiçbir destek almadık.
- ☐ Hibe desteği aldık.
- ☐ Destek almaya hak kazandık ancak uygulayamadık.
- ☐ Başvurumuz kabul edilmedi.

Soru 7) Kurumunuzda proje kapsamında aşağıda belirtilen istihdam verilerini yıllara göre doldurunuz.

2020	2021	2022	2023

Soru 8) Kurumunuzda proje kapsamında çalışan dezavantajlı (engelli, eski hükümlü, vs.) birey sayısı kaçtır?

2020	2021	2022	2023

Soru 9) Proje kapsamında aldığınız kalite belgesi var mıdır? Varsa nelerdir?

☐ Hayır

☐ Evet (.....)

Soru 10) Proje sonuçları ile ilgili olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

	2020	2021	2022	2023
Endüstri Bölgesi Kullanım Alanı(m ²)				
Kurulan Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı (Adet)				
Kurulan Ortak Kullanım Alanından Faydalanan Çalışan Sayısı (Kişi)				
Çevre Düzenlemesi Yapılan Sanayi Alanı Yüzölçümü (m ²)				
Döşenen Atık Su Boru Hattı Uzunluğu(km)				
Atık Su Arıtımı İçin Yapılan Harcama(TL)				
Atık Su Arıtıma Kapasitesi(m ³)				
Kurulan Ortak Hizmet veya Ticaret Alanının Yüzölçümü (m ²)				
Kurulan Ortak Hizmet veya Ticaret Alanında Yer Alan Firma Sayısı (Adet)				
Kurulan/Geliştirilen Ar-Ge/Ür-Ge Merkezlerinden Faydalanan Kurum/Kuruluş/İşletme Sayısı				
Sanayi alanlarında yapılan yol uzunluğu(metre)				

Soru 11)Projeniz sonucunda kurumunuz için hangileri söylenebilir?

- ☐ Bu proje sayesinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla daha önce kurulmamış olan işbirlikleri kurduk.
- ☐ Proje finansmanı için alternatif fon fırsatları konusunda bilgi sağladık.
- ☐ Bu proje sayesinde proje hazırlama ve uygulama kapasitemiz arttı.
- ☐ Proje çıktıları sayesinde kurumsal kapasitemiz gelişti.

Soru 12) Proje kapsamında yapılan tesisten kaynaklı olarak elde ettiğiniz gelir nedir?

2020 Yılı	2021 Yılı	2022 Yılı	2023 Yılı

Soru 13) Projeden elde ettiğiniz deneyimle başka bir projeyi yürütebilir misiniz?

- ☐ Elde ettiğim deneyimle başka bir projeyi tek başıma yürütebilirim
- ☐ Mevcut bilgilerime başka bir projeyi yürütmeye zorluk yaşıyorum

☐ Başka bir projeyi yürütebilirim ancak danışmanlık firmasında yardım alma ihtiyacı hissedirim

Soru 14) Uyguladığınız proje ile ilgili aşağıdakilerden hangileri söylenebilir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Bu proje ile Kurumumuzda daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık
- ☐ Bu proje ile Kurum olarak ilk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık ve izledik
- ☐ Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız

Soru 15) Proje kapsamında yaptığınız yatırımları ve elde ettiğiniz çıktıları hala aktif olarak kullanıyor musunuz? (Sorunun Cevabı Hayır veya kısmen ise 16. Soruyu cevaplayınız.)

- ☐ Evet
- ☐ Hayır
- ☐ Kısmen

Soru 16) Proje kapsamında yaptığınız yatırımları ve elde ettiğiniz çıktıları kullanamama nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Proje kapsamında inşa edilen/geliştirilen merkezlerin yapı ve kullanım izinlerine yönelik yasal sorunlar
- ☐ İşletme ve bakım için finansal kaynakların temin edilememesi
- ☐ Proje çıktılarını yaygınlaştıramaması veya tanıtımının yapılamaması nedeniyle talep yetersizliği olması
- ☐ Kurumsal strateji ve önceliklerin değişmesi
- ☐ İnsan kaynağının niteliğine ilişkin sorunlar
- ☐ Mevsimsel koşullar (kış mevsiminin uzun sürmesi gibi)
- ☐ Diğer (Açıklayınız.....)

Soru 17) Desteklenen projenizin tamamlanmasının ardından aynı alanda ek faaliyetler/yatırımlar yaptınız mı?

- ☐ Evet (Lütfen Belirtiniz)
- ☐ Hayır

Soru 18) Desteklenen projenizin tamamlanmasının ardından tanıtım ve yaygınlaştırma faaliyetleri yürüttünüz mü?

- ☐ Evet (Lütfen Belirtiniz)
- ☐ Hayır

Soru 19) DAKA'dan destek aldıktan sonra hangi kurumdan destek, hibe veya kredi aldınız mı? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- ☐ Hayır
- ☐ Evet (Lütfen belirtiniz)
- ☐ Banka kredisi
- ☐ İŞKUR
- ☐ Türkiye Kalkınma Bankası
- ☐ Tarım ve Orman Bakanlığı
- ☐ Avrupa Birliği
- ☐ TÜBİTAK
- ☐ Diğer (Belirtiniz.....)

Soru 20) Yararlanmış olduğunuz mali destek programına başvuru nedenleriniz nelerdir? (Birden çok seçenek seçilebilir)

- ☐ Yeni yatırımların yapılmasını sağlamak,
- ☐ Bölgemizdeki insanların yaşam kalitesini artırmak,
- ☐ Bölgemizdeki istihdam olanaklarını arttırmak,
- ☐ Tesisimizi modernize etmek, altyapısını güçlendirmek, kapasitesini artırmak
- ☐ Tesisimizin (kanalizasyon, arıtma tesisi vb.) ihtiyaçlarını karşılamak
- ☐ Çevreyi korumak ve temiz tutmak
- ☐ İmalat, ticaret ve hizmet sektörleri için ortak kullanım alanları oluşturmak
- ☐ Tesisimizin sosyal altyapısını oluşturmak/iyileştirmek,
- ☐ Diğer (Belirtiniz)

Soru 21) Projeniz sonunda hedeflerinize ulaştığınızı düşünüyor musunuz?

- ☐ Evet, hedeflerime ulaştım.
- ☐ Evet, hedeflerime kısmen ulaştım.
- ☐ Hayır, hiçbir hedefime ulaşamadım.

(Açıklayınız
.....
.....)

Soru 22) Projenizin etkileri ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeler için en uygun seçeneği seçin.

	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmedi ve Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmedi ama Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmedi ve Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmedi Rakmen Gerçekleştirilemedi
Kurumumuzun tanınırlığı arttı	☐	☐	☐	☐
Kurumumuzdaki çalışan sayısı arttı	☐	☐	☐	☐
Yeni faaliyet alanlarına girildi	☐	☐	☐	☐
Hizmet kalitemiz arttı	☐	☐	☐	☐
Hizmet çeşitliliğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Proje kültürü yaygınlaştırıldı	☐	☐	☐	☐
Bölgenin tanıtımına katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐
Bölgenin yaşam kalitesinin artmasına katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgede su ve çevre kirliliğinin azaltılmasını sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgedeki atık su yönetimine katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Proje kapsamında faaliyet alanınıza yönelik iyileştirilen/geliştirilen tesis sayısı arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizdeki vatandaşların memnuniyet seviyesi arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizin tanınırlığı arttı	☐	☐	☐	☐
Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Projeyi ilgilendiren alanda bilgi ve yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliğimiz güçlendi	☐	☐	☐	☒
Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik	☐	☐	☐	☐
Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizde bu alanda yeni yatırımlar yapılması sağlandı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizde istihdam artışına katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐

Soru 23) Hibe katkısı almasaydınız proje faaliyetlerini gerçekleştirebilir miydiniz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ☐ Proje faaliyetlerini aynen gerçekleştirirdik. (Aynı zamanda, aynı bütçe ile aynı bölgede)
- ☐ Proje faaliyetlerini hemen gerçekleştiremez, ertelerdik.
- ☐ Proje faaliyetlerini daha düşük bütçe ile gerçekleştirirdik.
- ☐ Proje faaliyetlerini gerçekleştiremezdik.
- ☐ Diğer (Lütfen açıklayınız)

Soru 24) Ajanstan hibe desteği almasaydınız aynı yatırımı ne kadar süre sonraya ertelerdiniz? (Yukarıdaki sorunun 2. şikkını işaretlemeyerseniz lütfen bu soruyu cevaplandırmayınız.)

..... ay

Soru 25) Projeniz kapsamındaki yatırımın gerçekleştirilmesi için, Ajans tarafından sağlanan hibe desteği olmasaydı gerekli kaynağı nasıl temin ederdiniz? (Lütfen aşağıdaki şıklardan yalnız 1 tanesini işaretleyiniz.)

- ☐ Kendi kaynaklarımızı kullanırdık
- ☐ Banka kredisi alırdık
- ☐ Başka kurum ya da kuruluşlardan hibe veya kredi alırdık
- ☐ Proje için gerekli olan kaynağı temin edemezdik
- ☐ Diğer (Lütfen belirtiniz.....)

Soru 26) Proje uygulamasından sonra proje kapsamında istihdam edilen personelin kaç tanesi TRB2 Bölgesinin (Bitlis, Hakkari, Muş ve Van) dışından gelmiştir?

.....

Soru 27) İhalenizin/ihalelerinizin yüklenici ve altyüklenici firmaları TRB2 Bölgesi (Bitlis, Hakkari, Muş, Van) firması mıdır?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Soru 28) İhalenizin/ihalelerinizin yüklenici ve altyüklenici firmalarının kullandığı malzemelerin ne kadarı (yüzde kaç) bölge dışından gelmiştir?

.....

Soru 29) Uyguladığınız proje dahilindeki yatırım için aşağıdakilerden hangisi geçerlidir?

- ☐ Bu yatırım bölgemiz için hayati öneme sahiptir.
- ☐ Önemli bir yatırımdır, ancak bölge için hayati değildir.

☐ Bu yatırımın kurumumuzun bütün faaliyetleri içindeki önemi küçüktür.

Soru 30) Aşağıdaki ifadeler için en uygun seçeneği seçin

	Cazip	Cazip Değil	Fikrim Yok
Ajans tarafından sağlanan hibe miktarı	☐	☐	☐
Ajans tarafından sağlanan destek oranı	☐	☐	☐
Ajans tarafından yapılan ön ödeme yüzdesi	☐	☐	☐

Soru 31) Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir?

	1 Kesinlikle Katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Kısmen Katılıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle Katılıyorum
Proje Başvuru Rehberi anlaşılırdı	☐	☐	☐	☐	☐
Proje süresince Ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐	☐	☐
Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐	☐	☐
Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür makuldü.	☐	☐	☐	☐	☐
Projenin uygulanması için verilen süre yeterliydi	☐	☐	☐	☐	☐
Proje başvuru aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyuldu.	☐	☐	☐	☐	☐
KAYS'ın (Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi) kullanımında herhangi bir zorluk yaşamadık.	☐	☐	☐	☐	☐

Soru 32) Ajans desteklerinden nasıl haberdar oldunuz?

- ☐ Ajansın tanıtım faaliyetleri
☐ Danışman firma
☐ Ajansın internet sitesi
☐ Firmalardan
☐ Basın
☐ Diğer (Belirtiniz.....)

Soru 33) İhtiyaçlarınıza uygun bir destek olması halinde Ajanstan tekrar destek almayı düşünür müsünüz?

☐ Evet

☐ Hayır

Soru 34) Ajans destek mekanizmasından memnun musunuz?

☐ Evet

☐ Hayır

Soru 35) 34. Sorunun cevabı “Hayır” ise nedeni aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

☐ Ajans mevzuatı ağır prosedürler içermektedir.

☐ Proje uygulama süresi yetersizdir.

☐ Eş finansman ve teminat zorunluluğu Kurumu finansal olarak zorlamıştır.

☐ Danışmanlık sistemi yetersizdir.

☐ Diğer..... (Belirtiniz)

Belirtmek istedikleriniz:

İlginiz için teşekkür ederiz.

Notlar (Ajans uzmanı tarafından doldurulacaktır.)

